

Aile İçinde Hepatit B Virus Enfeksiyonunun Yayılımı

Dr. Ahmet ÇALHAN (1), Dr. Cengiz KONUKSAL (2), Dr. Nail ÖZGÜNEŞ (3)

ÖZET

Hepatit B virus (HBV) enfeksiyonunun aile içi olası geçiş yolları ve HBV ile karşılaşma sıklığını araştırmak amacıyla Temmuz 1993. Ocak 1994 arasında polikliniğe başvuran, en az bir bireyinde Hepatit B- yüzey antijeni (HBsAg) pozitif bulunan 61 aile araştırıldı. 61 ailenin 251 bireyinde HBV işaretleyicilerine bakıldı. HBsAg ve Anti-HBc total / Anti-HBs için prevalanslar sırasıyla %19.4 ve %41 bulundu. Anne HBsAg (+) olduğunda HBV enfeksiyonu geçiş oranının yüksek olduğu görüldü. Sonuçlar değerlendirildiğinde, aile içinde anneden çocuğa vertikal geçiş yanında nonparenteral-horizontal geçişinde olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelime: HBV Enfeksiyonu, Aile İçi Yayılım.

SUMMARY

Intrafamilial Transmission of Hepatitis B Virus infection

In order to investigate probable intrafamilial prevalence and transmission routes of HBV infection and we studied 61 families seen in ambulatory clinic between July 93 and January 94, and at least one member of every family was HBsAg positive HBV markers were tested in 251 members of 61 families.

The prevalence of HBsAg and total Anti-HBc/Anti-HBs was found 19.4 % and 41 %, respectively. The transmission rates of HBV infection were high, if the mother was HBsAg positive.

In conclusion, there is a nonparenteral-horizontal transmission as well as a vertical transmission in families.

Key Words: HBV Infection, Intrafamilial transmission

GİRİŞ

Hepatit B virus (HBV) enfeksiyonu gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler için bir sağlık sorunudur. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde aile içi geçiş (vertikal-horizontal) önem kazanmaktadır (1). Çalışmamızın konusunu, bugün tüm dünyada önemli bir morbidite ve mortalite nedeni olan HBV'nin aile içi yayılımı oluşturmaktadır.

SSK Paşabahçe Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanı (1),

SSK İstanbul Eğitim Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanı (2)

SSK Goztepe Eğitim Hastanesi, Enfeksiyon Hast. ve Kl. Mik. Şefi (3).

MATERYAL-METOD

Çalışmaya, Temmuz 1993-Ocak 1994 arasında, SSK. Okmeydanı Hastanesi Enfeksiyon Hastalıkları polikliniğine başvuran ve en az bir bireyinde Hepatit-B yüzey antijeni (HBsAg) pozitif bulunan aileler alındı.

Bu koşulları taşıyan HBsAg (+) 61 indeks olgusunun 251 aile bireyinde mikroelisa yöntemiyle Hepatit B-yüzey antijeni (HBsAg), Hepatit B-yüzey antikoru (Anti-HBs) ve total kor antikoru (Anti-HBc total) bakıldı. Çalışmaya alınan olguların herhangi bir risk grubuna ait (homoseksüalite, ilaç-madde bağımlılığı, profesyonel donör, hemofili, hemodializ vb.) olmasına dikkat edildi.

BULGULAR

İndeks olguları ve aile bireylerinde ortalama yaş 24 (0-65) ve kadın/erkek oranı 1/1.1 idi.

İndeks olgular dışındaki 190 aile bireyinin 37'sinde HBsAg (+), 78'inde anti-HBs/anti-HBc total (+) ve toplam 115 olgu seropozitif bulundu. Sırasıyla oranlar %19.4, %41 ve %60.4 idi.

Erkeklerde HBsAg pozitifliği %24.7, kadınlarda %15.8'dir. Anti-HBc total ve Anti-HBs pozitifliği,

erkeklerde %31.7, kadınlarda %48.5'dur.

Tablo-1'de görüldüğü gibi yaşın ilerlemesi ile birlikte hem HBsAg(+)'liği, hem de seropozitiflikte artış görülmektedir. Bu gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlılık mevcuttur ($p<0.05$).

Tablo 1: Aile bireylerinde HBV belirleyicilerinin yaşlara ve cinsiyete göre dağılımı

Yaş	Cins	Sayı	HBsAg(+) Anti-HBc(+)	Anti-HBs(+)	HBV(-)
<11	E	27	3 (%12,1)	8 (%29,3)	16 (%58,6)
	K	24	2 (%8,3)	9 (%37,6)	13 (%54,1)
11-20	E	28	7 (%25,1)	6 (%21,4)	15 (%53,5)
	K	21	3 (%14,2)	7 (%33,3)	11 (%52,3)
21-30	E	9	4 (%44,4)	3 (%33,4)	2 (%22,2)
	K	18	3 (%16,6)	12 (%66,8)	3 (%16,8)
31-40	E	14	4 (%28,5)	7 (%50)	3 (%21,5)
	K	24	4 (%16,6)	14 (%58)	6 (%25,3)
>40	E	11	3 (%27,2)	5 (%45,6)	3 (%27,2)
	K	14	4 (%28,6)	7 (%50)	3 (%21,4)

Tablo 2: Aile içinde HBV belirleyicilerinin dağılımı

Ebeveyn	Aile Sayısı	HBsAg(+) Çocuk sayısı	Anti-HBs(+) Anti-HBc(+) Çocuk Sayısı	HBV(-) Çocuk Sayısı
Baba HBsAg(+) Anne HBsAg(-)	30	4 (%7,1)	17 (%30,3)	35 (%62,5)
Baba HBsAg(-) Anne HBsAg(+)	6	11 (%68,7)	4 (%25)	1 (%6,2)
Baba HBsAg(+) Anne HBsAg(+)	10	11 (%61,1)	6 (%33,3)	1 (%5,5)
Baba HBsAg(-) Anne HBsAg(-)	11	5 (%20,8)	5 (%20,8)	14 (%58,4)

TARTIŞMA

Aile içinde teorik olarak 6 olası HBV geçişi vardır. Eşlerden diğerine, anneden çocuğa, çocuktan anneye, babadan çocuğa, çocuktan babaya ve çocuktan çocuğa (1).

Çalışmamızda 10 eşin (%16.3) her ikisinin HBsAg'leri pozitif, %81.9'u seropozitif bulundu. Ancak amaç aile içinde cinsel ilişki dışında geçiş yollarını

değerlendirmek olduğundan ve eşlerin evlenmeden önceki HBV işaretleyicileri bilinmediğinden eşler arasında geçiş değerlendirmeye alınmadı.

Tablo-2'de görüldüğü gibi annenin HBsAg(+)' olması çocuklarda seropozitiviteyi arttırmaktadır. Çocuklarda HBsAg(+)'liği %68.7'lere varmaktadır.

Annenin HBsAg(-), babanın HBsAg(+)' olduğu ailelerde HBsAg pozitifliği %7.1 olarak bulundu.

11 ailede hem anne, hem de baba HBsAg(-)

olmasına rağmen çocuklarda HBsAg pozitifliği %20.8 idi.

HBsAg(+) 16 annenin çocuklarında %64.8, HBsAg(+), %29.4 anti-HBs/anti-HBc total (+), %5.8 ise seronegatif bulundu. Literatürde de aile içinde anneden çocuğa geçişin en sık görüldüğü HBsAg(+) anneden doğan çocukların büyük risk altında olduğu bildirilmektedir (2, 3).

Şekil 1'de 11'den küçük yaş grubundaki çocukların HBsAg pozitifliğinin normal popülasyondan daha az olduğu görülmektedir. Bu veriyi doğrulayan başka çalışmalar da mevcuttur (4). Anne-çocuk ilişkisinin en yoğun olduğu bu dönemde çocuklarda normal popülasyondan daha fazla HBsAg pozitifliği beklenirdi.

Bu durum temas süresinin uzaması ile geçiş sıklığının arttığı şeklinde yorumlanabilir ki, anneden çocuğa non-vertical horizontal geçişin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Aile içinde horizontal - nonperantral geçişte en önemli yol yakın temastır. Primatlarda tükürük, ter, semen ve diş salgılarında HBV enfeksiyonunun bulaştığı bilinmektedir ve insanlarda oral sekresyon ve kontamine sakız ile HBV enfeksiyonunun geçtiği gösterilmiştir (5).

Aile içinde hijyenik şartların yetersizliği, bireyler arasındaki yakın temas, bazı ev eşyalarının ortak kullanılması ve aynı çevrede bulunma gibi faktörler aile içinde HBsAg pozitifliği oranını arttırmaktadır (5).

Bu çalışmada; en az bir bireyin HBsAg(+) olduğu ailelerde HBsAg(+)liği prevalansı %19.4 bulunmuştur. Yine, Ankara'da yapılan bir çalışmada Ateş ve arkadaşları bu oranı HBsAg(+)liği için %12.3 HBV markerları için %23.8 bulmuşlardır (1).

Türkiye'de yapılan çeşitli çalışmalarda normal popülasyonda HBsAg prevalansı %5-10 (%8) bulunmuştur. (4, 5, 6). Aradaki fark normal popülasyona göre anlamlıdır. ($p < 0.05$).

Çalışmamızda HBV'nin aile içinde yatay geçiş gösterdiğini ve HBsAg(+) kişilerin aile bireylerinden henüz HBV ile karşılaşmamış olanların aşılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur.

4- Çakaoğlu Y, Ökten A, Yalçın S. ve ark.: HBsAg taşıyıcılarının aile üyelerinde HBV enfeksiyonu sıklığı. VIII. Ulusal Gastroenteroloji Kongre Kitabı. 1989, p 95.

5- Kılıçturgay K.: Viral Hepatitler 92. 1. Baskı 1992

6- Çakaloğlu Y.: Hastane personelinde HBV enfeksiyonunun önemi. Vakıf Guraba Dergisi. 1987; 14: 675-84.

KAYNAKLAR

- 1- Ateş K.B.:** Aile içinde HBV'nin geçiş yolları. Gastroenterol 1992; 15-18.
- 2- Pastane G., Fera Dentica P. et al:** Clustering of HBsAg in a family. Digestion 1978; 17: 428-36.
- 3- Stevens LE., Beasley RP., Tsni MSJ., et al:** Vertical transmission of Hepatitis B antijen in Taiwan. N Eng J Med 1975; 292: 771-4.